

Gerard Kramer

Dopen, reinigen, besprenkelen

WoordStudie

In deze WoordStudie wil ik niet ingaan op de kwestie of we nu baby's (in het kader van de zgn. huisdoop) of gelovige belijders moeten dopen, maar op de vraag of de doop door onderdompeling dan wel door besprenkeling meer steun vindt in de Schrift. We gaan de verschillende woorden langs.

baptoō

Het oudste woord voor dopen / dompelen in niet-rituele zin is Gr. *baptoō*. Het komt al een keer voor in het Grieks van Homerus (rond 850 v. Chr.), en wel in *Odyssee* 9,392: 'En zoals een smid een grote bijl of een schaafbijl in koud water *dompelt* terwijl deze luid sist (...)'. Zie in het Nieuwe Testament de volgende plaatsen: Lucas 16:24 ('zend Lazarus om de top van zijn vinger in water te *dopen* en mijn tong te verkoelen'); Johannes 13:26 ('Hij is het voor wie Ik het stuk brood zal *indopen* en hem zal geven'), en Openbaring 19:13 ('Hij is bekleed met een in bloed *gedoopt* kleet').

baptizōō

Het werkwoord *baptizōō* is hét specifieke woord dat gebruikt wordt voor het ritueel dopen van mensen. We komen het tegen bij de doop van Johannes en vervolgens bij de christelijke doop. Dit woord komt ook al in het klassieke Grieks voor, en dan

heeft het de betekenis van *onderdompelen, doen zinken* (bijv. van een schip). Van de nieuwtestamentische plaatsen geef ik slechts een kleine selectie:

- ➔ de doop van Johannes: Matteüs 3:6 ('en zij werden door hem (d.i. Johannes de Doper) *gedoopt* in de rivier de Jordaan'); Johannes 3:23 ('En ook Johannes *doopte*, in Enon bij Salim, omdat daar veel water was'); Handelingen 19:4 ('Johannes *doopte* met een doop van bekering').
- ➔ de christelijke doop: Handelingen 2:38 ('Bekeert u, en laat ieder van u *gedoopt worden* in de naam van Jezus Christus tot vergeving van uw zonden'); Handelingen 19:5 ('Toen zij nu dit hoorden, *werden zij gedoopt* tot de naam van de Heer Jezus').

Opmerkelijk genoeg wordt dit woord ook eenmaal gebruikt als aanduiding van een Joodse rituele reiniging, en wel in Lucas 11:38 ('omdat Hij Zich vóór het middagmaal niet eerst had *gewassen*').

baptisma

Het onzijdig zelfstandig naamwoord *baptisma* wordt zowel gebruikt voor de doop van Johannes in o.a. Matteüs 3:7; 21:25; Handelingen 1:22, als voor de christelijke doop in o.a. Romeinen 6:4; Kolossenzen 2:12.

baptismos

Het mannelijk zelfstandig naamwoord *baptismos* komt slechts driemaal voor, steeds in het meervoud (*baptismoi*), en heeft niets met de doop van Johannes of de christelijke doop te maken, maar met rituele reinigingen die ofwel deel uitmaakten van de Joodse traditie, de overlevering van de ouden – zoals in Marcus 7:4 ('*reinigingen* van drinkbekers en kannen en koperen vaten'), en Hebréeën 6:2 ('een leer van *reinigingen*'), of voorgeschreven wassingen in bijv. het boek Leviticus (zo in Hebréeën 9:10 – 'verschillende *reinigingen*').

rhantizoo / rhantizomai en rhanthismos

Het Grieks had een aparte woordgroep voor *besprenkelen*, steeds in samenhang met rituele reiniging – vandaar dat het ook wel met *reinigen* of met *reinigen door*

besprenkeling wordt vertaald. Zie Marcus 7:4 ('als zij van de markt [komen], eten zij niet, tenzij zij zich hebben *gereinigd*'); Hebreeën 9:13 ('*gesprenkeld* op de onheiligen'); Hebreeën 9:19 ('*besprenkelde* zowel het boek zelf als het hele volk'); Hebreeën 9:21 ('*besprenkelde* hij zowel de tabernakel als alle vaten van de dienst met het bloed'), en Hebreeën 10:22 ('de harten door *besprenkeling* *gezuiverd* van het kwaad geweten'). Het zelfstandig naamwoord *rhantismos* betekent *besprenkeling*, en komt voor in Hebreeën 12:24 ('het bloed van de *besprenkeling*, dat beter spreekt dan Abel'), en 1 Petrus 1:2 ('tot gehoorzaamheid en *besprenkeling* met het bloed van Jezus Christus').

Conclusie

Het nieuwtestamentische Grieks gebruikt verschillende woorden voor besprenkelen en voor dopen/onderdompelen. Bij de gedeelten over de doop van Johannes en de christelijke doop wordt nergens, ook niet in de directe samenhang, een woord voor besprenkelen gebruikt. Integendeel, het woordgebruik wijst op een volledige onderdompeling van het hele lichaam. Een ondersteuning van deze conclusie vinden we in Romeinen 6:4 en Kolossenzen 2:11, waar de doop wordt vergeleken met een begrafenissen.

Oude Sporen 2018

